

Een duif op de troon

Kees Faas (keesfaas@hotmail.nl)

Enkele versierde Goudse pijpenkoppen uit de 2e helft van de 18e eeuw bezitten de uitstraling van een wapenpijp, maar zijn het niet. Hun voorstelling van een wapen berust op fantasie zonder verdere betekenis, of heeft juist wel een betekenis, maar is geen wapenpijp.



Afb.1. De voorzijden van 2 Goudse pijpenkoppen, met een betekenis. Centraal staat een vogel, zowel op de linker kop (hielmerk gekroonde 23; hoogte 54 mm) als op de rechter (hielmerk Franse lelie; hoogte 51 mm). Heraldisch is deze vogel een duif, maar het betreft geen gewone duif. Deze duif zit op een troon van gecapitonneerde stof in de vorm van een ruitpatroon, omgeven door voluten als randversiering. Dergelijke voluten komen in de 18e eeuw ook voor bij processietronen. In het boek *De Nederlandse Kleipijp* door D.H. Duco, zien we op afb. 572 (links) de gekroonde keizerin van Rusland, Catharina de Grote op een troon afgebeeld. Toevallig staat pal eronder, op afb. 574, een duif op de troon (hielmerk Franse lelie). De overeenkomst tussen beide tronen is frappant. Een duif op de troon valt op pijpenkoppen te interpreteren als een religieuze prefiguratie; d.w.z. een voorspelling van wat er komen gaat. Namelijk dat Jezus als koning op de troon zal plaatsnemen. Enigszins vergelijkbaar met de annunciatieduif die de geboorte van Jezus aankondigt aan Maria. Zo'n duif is een symbool van De Heilige Geest. Op beide pijpenkoppen staan direct onder de duif de letters J C verbonden door een horizontaal streepje. Deze letters J C staan voor Jezus Christus.



Afb. 2. De zijkanten van beide bovenstaande pijpenkoppen. De kop met als hielmerk Franse lelie staat links, die met hielmerk gekroonde 23 rechts. Als ornamenten op de troon komen mini-tuinvasen voor. De dieren die fungeren als schildhouders zijn van een moeilijk te definiëren soort. Zij lijken op tandeloze vossen met een lange staart.



Afb. 3. Dat Jezus op 18e eeuwse pijpenkoppen als koning is afgebeeld wordt zichtbaar op een pijpenkop met tekstband : D LIVE VROU. V. KEVELAAR. Hieronder; de gekroonde Maria met Jezus op haar linkerarm. Jezus draagt ook een kroon op zijn hoofd en een rijksappel in zijn linkerhand, als symbool dat hij een wereldwijd is gekleed in een jurkje met om zijn hals een afbeelding op deze

pijpenkop lijkt ontleend aan het zgn. genadebeeld van Maria dat sinds 1642 in Kevelaar wordt vereerd.

Afb.4. De rechterzijde van deze pijpenkop (hielmerk 61; hoogte 42 mm) heeft als tekst S. ANTONIUS DE PADUA. Onder de tekst staat Sint Antonius, in zijn linkerhand een lelietak, symbool van zuiverheid. Het kind Jezus zit op een boek op zijn rechterarm en kan worden gezien als uitdrukking van zijn leer. Antonius leefde in het begin van de 13e eeuw.



Opstelling in het Tabaksmuseum van Bünde. Zie pag. 70



Meer over deze pijp met Sint ANTONIUS DE PADUA op pagina 66



Een gietpijp met de verstrengelde letters WvO en de tekst 6 sept. 1898-1923 van Ivora. Zie pag. 74